СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIII. Ч. 122. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 27. мая, 1925.

VOL. XXXIII. No. 122. Jersey City, N. J., Wednesday, May 27. 1925. THREE CENTS

Суд признає прогибіційним агентам широкі права щодо ревізії.

ВАШИНГТОН, 25. мая. — Найвисший суд Злучених Держав, розглядаючи нині справу двох італійських імігрантів, які жалувалися на переведенне в них безправної ревізії прогибіційними агентами, видав рішення, що прогибіційні агенти мають право доручувати варант на ревізію, як лишень мають належито основане підозріння, що людина має в себе алькогольні напитки.

КУЛИДЖ ЗАТВЕРДЖУЄ ДЕНЬ ОБОРОНИ.

ВАШИНГТОН, 25. мая. — Президент Кулидж дав свою апробату плянови урядити в день 4. липня день оборони.

В сей день малобися розголошувати потребу належитого зоруження краю на случай війни. Пропоновано на се ріжні дати, межи инчим день завішення оружа, себто 11. падолиста, але президент сьому спротивився. Перший „день оборони" заведено покищо на пробу.

СУД ПОТВЕРДЖУЄ ПРАВО ҐАЗЕТ ДО ПОДАВАННЯ ПОДАТКОВИХ СУМ.

ВАШИНГТОН 25. мая. — Найвисший Суд Злучених Держав видав нарешті своє рішення в справі позвів проти кількох ґазет за оголошуванне суми податків, заплачених приватними людьми й корпораціями. Суд станув на становищи, що закон конгресу признав податкові книги публичним документом, а тим самим їх оголошуванне не може бути безправним. Значить, ґазети були в праві подавати на своїх стовпцях, кілько податку хто заплатив.

НЕБУВАЛИЙ ХОЛОД ПІСЛЯ ВЧАСНОЇ СПЕКИ.

ВАШИНГТОН, 25. мая. — Після спеки, яка передвчасно навістила Америку в минувшу пятницю, в суботу й неділю повіяло холодом, якого не запамятали на май навіть найстарші люди. В пятницю було в богато місцевостях по 90, а в деяких, як у Філаделфії, навіть 96 степенів Фаренгайта, а вже за 12 годин опісля температура понизилася о 46 степенів, а подекуди навіть о 50 і 52 степені. В містах Бафело й Дітройті перепадував сніг.

ГОЛОСОВАННЄ ЗА УЛЮБЛЕНОЮ СТРАВОЮ АМЕРИКАНЦІВ.

НЮ ЙОРК, 24. мая. — Нюйорські властителі реставрантів постановили довідатися від своїх гостий, котра страва є найбільше улюбленою. В тій ціли видали вони міліон бальотів, які вони роздають серед гостий, як вони приходять до реставрацій їсти, та просять їх голосувати на найсмачнійшу страву. На списі „кандидатів" є 25 страв.

ВЖЕ И НЮ ЙОРК БОЇТЬСЯ ПОШЕСТИ ВІСПИ.

НЮ ЙОРК, 24. мая. — До міського уряду здоровля донесено про кілька случаїв занедужання на віспу. Міський уряд, боячися пошести, зарядив сейчас, щоби міські лікарі щепили даром всіх, хто до щеплення зголоситься. Комішенер здоровля думає, що місто потрафить запобігти пошесному поширенню віспи.

„ЦЕРКОВНА АРМІЯ" ПРИЇЗДЖАЄ В АМЕРИКУ НА „ХРЕСТОНОСНИЙ ПОХІД".

НЮ ЙОРК, 24. мая. — На кораблі Кармані приїхало сюди з Англії 22 членів так званої церковної армії, щоби повести в Америці „хрестоносний похід" за наверненнем недбалих християн. Організація називаєтьея армією тому, б овона організована на взорець армії, її члени вбираються в мундури, а проповідники ходять по „походах", як жовніри по маневрах.

ЦІКАВИЙ ПРИСУД НА ПРОПОВІДНИКА.

РИВЕРГЕД, Лонг Айленд, 24. мая. — Кілька днів тому в місті Йонкерсі арештовано за скору їзду автомобілем Артура Беґерлі. Коли на суді показалося, що арештований є методиським-епископальним проповідником, судя приказав йому яко частину кари, щоби він виголосив проповідь проти небезпеки скорої їзди. Сповняючи сей приказ, проповідник говорив нині підчас своєї проповіди про шкідливість скорої їзди.

НІ ОДИН КРАЙ НЕ ВИВОЗИТЬ СТІЛЬКИ АВТІВ, ЩО ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ.

ВАШИНГТОН, 24. мая. — Звіт департаменту торговлі показує, що в 1924 році вивезено зі Злучених Держав автомобілів на 131 міліон долярів. Всі другі краї світа разом вислали поза свої границі півтора рази менше.

ДІСТАЛА 10,000 ДОЛЯРІВ ВІДШКОДОВАННЯ.

САФЕРН, Ню Йорк, 24. мая. — Лава присяжних суддів, що розбирала позов пані Анни Брукс, вдови по своїм мужу, котрого вбила зелізниця Ірі, признала її відшкодовання 10,000 долярів. Високе відшкодованнє признано її мимо того, що її всі діти зарабляють на себе, а то тому, бо вона доказала на суді вину зелізниці.

БУРЯ РОЗБИЛА БУТЛЕҐЕРІВ.

НЮ ЙОРК, 24. мая. — Прогибіційні урядники кажуть, що сильна буря, котра бушувала на Атлантійськім океані сими днями, зовсім розігнала бутлеґерську фльоту, що розсілася вздовж берегів Америки. Один з бутлеґерських кораблів, загорожений бурею, [illegible] гибіційні кораблі, [illegible] вали яко [illegible]

УДАРТЕ В ВІЧЕВИЙ ДЗВІН, ДОПОМОЖІТЬ ГОЛОДНОМУ СЕЛУ.

Від місяців не бачить наш селянин хліба. Сам не має чим поживатися і не має зерна на весняний посів. Тепла зима і мишва знищила озимину. Лютий ворог доконує його податками і даннинами та жде на його загибіль.

Громадяне. Не даймо загибати живому народови. Киньмося всі як оден до ратунку нації. Нехай прокинеться в ту страшну хвилю і найбільш заспаний кут, хай вдарить в вічевий дзвін і кличе нарід на пораду, на негайну допомогу нашому Голодуючому Рідному Селу.

Поратувати село — це наш святий обовязок, бо ратуючи село, ратуємо українську націю. Від того обовязку не може і не сміє відтягнутися буквально ні одна особа українського роду.

В перший мірі повинні взятися до цеї праці наші товариства і парохії по місцях, а дальше всі свідомі громадяне. Повинні скликувати віча і наради і представити народови голодове лихоліття в старім краю.

Коли бракує Вам бесідника пишіть до Обєднання на адресу:

OBYEDNANNYE, 847 N. FRANKLIN ST., PHILADELPHIA, PA.

БУРЯ В БРИДЖПОРТ, КОНН.

З Бриджпорт, Конн., пишуть нам:

В нашій місцевости дня 23. с. м. через два опади навістила страшна буря, гримовиця, град і сильний дощ. Перший град з дощем і громовицею наступив о годині 4.35 пополудні; другий раз о годині 7.20 вечір. Шкоди в людях ще не знати; трохи шкоди наробив фармерам і огородині. Американці повідають, що місто Бриджпорт такої тучі вже кільканайцять літ не виділо.

ПАШІЧ ПРО ВБИЙСТВО ФРАНЦА ФЕРДИНАНДА В 1914 РОЦІ.

Білгородські часописи доносять, що президент міністрів Пашіч дасть на засіданню скупчини урядові пояснення про події, які попередили замордованне австрійського престолонаслідника і його жінки в Сараєві в 1914 році, а також про самий факт атентату. До сего виясненя змушують Сербію статті з заграничних часописів, які тепер відкривають, що сербське правительство також „мачало пальці" в крови Франца Фердинанда і його жінки княгині Гогенльоге Хотек. Світ цікавий знати правду і для того нетерпеливо чекає виясненъ Пашіча, хоч можна догадуватись, що він як Пилат вмиє руки і відпекається від співвини в атентаті, який був безпосередною причиною страшної кількалітньої війни.

КАНЦЛЄР ЛЮТЕР ПРО НІМЕЦЬКЕ НАРОДНЄ ГОСПОДАРСТВО.

На зїзді німецьких купців і промисловців в Берліні говорив канцлер др. Лютер. Він ствердив, що в сучасний момент німецький промисл не стоїть на висоті своєї задачі, а це через брак оборотового капіталу, неунормовані взаємини із заграницею, малу купну силу німецького громадянина під цю пору і через високі ціни німецьких фабрикантів. Канцлер буде змагати до направи сих відносин, яку можна осягнути через загальну політику ощадности, відповідну митну тарифу з чужими державами і особливо через піднесенне до найвисшого розвитку німецького рільництва. Канцлер підчеркнув, що німецьке рільництво мусить працювати з приміненнем найновійших здобутків в царині агрономії.

ТВОРЯТЬ „УНІВЕРСИТЕТ".

„Хвіля" довідується з Варшави, що міністер освіти Грабський виїхав до Кракова в ціли [illegible] справ, які дотичать заложення українського [illegible]

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 25. мая сього року помер в Ню Йорку широко відомий український громадянин Іван Федун.

Родився він дня 22. вересня 1874. року, отже мав з верхом 50 літ. Походив він зі села Королівські Жеребки, скалатсько повіту, в Галичині. До Українського Народного Союза приступив у році 1918. Став він тоді членом відділу „Жеребецька Любов" в Ню Йорку, і від того часу все брав визначну участь у організаційній роботі сього відділу. За щиру працю для сього відділу й організації він був постійно головою сього товариства. На послідній, 16-ій головній конвенції Українського Народного Союза, що відбулася в Рочестері минувшого місяця, покійний був делеґатом сього відділу.

Покійний працював і поза товариством і відділом. Не було просто ніякої народної роботи в місті Ню Йорку, в котрій не бравби живої участи. Він промовляв і проводив на неоднім народнім вічу. Ніяка збірка не обійшлася без його щедрого датку. Він брав живу участь у будові Народного Дому та в новому Кооперативному Союзі Народного Дому. Тому й не диво, що його смерть вразила глибоко всю нюйорську громаду, а його похорони з церкви св. Юра в середу, дня 27. мая, о годині три чверти на десяту рано, переміняються в велику народну демонстрацію, в котрій збираються взяти участь ґреміяльно всі нюйорські товариства, котрі знали й шанували працю покійника.

ЗЕМЛЯ ЙОМУ ПЕРОМ.

ГРЕЦЬКІ ЗБРОЄННЯ.

З Атен доносять, що Греція на знак протесту проти побільшення болгарської армії о 7.000 людий, рішила у себе піднести контиґент сталого війська.

НЕБЕЗПЕЧНІ РЕЛІГІЙНІ ОБРЯДИ.

Особливою смертю вмер провідник одної релігійної секти в Каліфорнії, Герман Шальов. Він впав жертвою релігійного обряду, який він сам захвалював членам своєї секти, а який випрактикував на собі. Будучи в домі свойого шваґра в присутности численних своїх співвиznавців, Шальов розібрався до нага і казав привязати себе до стола. Після того жінка, що відгравала ролю жрекині (священика), взяла розпалену головню і випалювала йому хрести на ногах, руках і раменах.

Добровільний мученик не видав в часі тої операції ані одного стону і вмер наслідком ран від попарення.

ПИВО ПРИЧИНОЮ РЕВОЛЮЦІЇ.

В полудневій Африці повстали заворушення Неґрів з того тільки приводу, що англійська кольоніяльна влада заборонила туди ввіз пива. Вже два рази були криваві виступи Неґрів, в яких поліція, вживши зброї, положила кількох Неґрів трупом, а богато поранила. Неґри виступили з кличем: „Пустіть пиво!"

ДІТИ ТЯГАРЕМ.

Преса згадує щораз частійше про факти покинення немовлят невідомими матерями. На протязі одної неділі у Львові трапилося три такі випадки: мешканці вул. Немцевича ч. 46, Куркової 41 і Кордецького 44 найшли підкинені немовлята, які передали комісаріятам поліції для розшуків за їх родичами.

КОЛЬОНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ БУКОВИНИ РУМУНАМИ.

На Буковині настав час темряви та страхіття, якого собі не може уявити найбуйнійша фантазія. Української школи на Буковині вже нема. Українську інтеліґенцію попереношувано до старої Румунії та Добруджі, де вона марно пропадає. На її місце спроваджено на Буковину всіляких румунських недоуків та пройдисвітів, які мають разом з сіґуранцою (румунською тайною поліцією) винищити до решти всьо, що ще має звязь з українством. — Все це румунське шумовиння дістає ще й до того більшу платню. Стан облоги від часу румунської окупації (1918 р.) аж до тепер ще не знесено — українська преса завмерла. Не вільно Українцям уряджувати ні забав, ні концертів, ні навіть говорити голосно по українськи. Щоб завершити своє ганебне діло — Румуни рішили скольонізувати українську частину Буковини своїми мужиками — циганами, які ніколи не виділи „білої сорочки." І так в букарештенськім дневнику „Adeverul" з 17. квітня ц. р. читаємо про велике свято в Чернівцях, яке уряджували буковинські цигане з нагоди прибуття своїх паршивих та завушивлених братів зі старої Румунії, якими вони думають занечистити наші чисті українські села. Міністер Ністор говорив про велике історичне значіння цього циганського свята для „Великої Румунії." По святі розділилися партії постолатих кольоністів по українських селах. І так одна часть відійшла на Топорівці та Чорнавку, друга під самі Заліщики в напрямі Юрківців, третя до Іспаса і т. д. Розлізаються цигане по Буко[illegible]

Ще нема вістки про експедицію Амундсена.

ОСЛО, столиця Норвеґії, 25. мая. — До нині вечера Амундсен зі своєю експедицією вже остають в околицях північного бігуна 108 годин, але ще нема жадної вістки, що з ними діється.

Допускають, що експедиція могла остатись довше на бігуні для обсервацій і знимок, але се, кажуть, вже задовго, тим паче, що приближується сніговиця на бігуні і довкруги по Ледовому морі, отже Амундсен, знаючи се, повинен би приспішити поворот.

З уваги на те вгадують теж, що експедиція мусіла мати якусь пригоду і вертається тяжкою пішою ходою. В такому випадку подорожники потребували-б ратункової помочі і тому тут вже радять, як помогти їм.

Кромі виправи кораблів думають теж про висилку літаків або бальонів. Говорять теж, що Норвеґія звернеться до Злучених Держав, щоби вислали на ратунок воздухоплав Шенендо або Лос Енджелес.

НІМЕЧЧИНА ПРОТИ ОТРУЙНИХ ҐАЗІВ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 25. мая. — Німецький представник заявив тут нині конференції для справ контролі оружя й амуніції, що Німеччина годиться на викиненне ґазів із засобів війни.

ДЕ ВАЛЕРА ПРОФЕСОРОМ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 25. мая. — Провідник ірляндських републиканців Імон де Валера, котрий був до 1916 року професором математики, вертається тепер до свого звання і буде вчити у двох католицьких каледжах.

НОВИЙ УРЯД ДЛЯ ТРОЦЬКОГО.

МОСКВА, 25. мая. — „Совнарком" (совет народних комісарів) іменував Леона Троцького головою науково-технічного департаменту, до якого належать і концесії на копальні в совєтській Росії.

АНГЛІЯ І ФРАНЦІЯ.

ЛОНДОН, 25. мая. — В англійському міністерському кабінеті розгорілась боротьба надобре ізза французької політики.

Міністер заграничних справ Чемберлейн напирає, щоб Англія дала своє підперте політиці Франції супроти Німеччини, одначе він у меньшости. Найбільше проти нього виступає міністер для Індії лорд Беркенгед, котрий заявляється за відокремленою і самостійною заграничною політикою Великої Британії.

ПРОДАЮТЬ ДОРОГОЦІННОСТИ.

ЛОНДОН, 25. мая. — З Москви повідомляють, що більшевики виставили на продаж корону цариці Катерини II і славний діямант Орлов.

БУДУТЬ СТРАЧЕНІ.

СОФІЯ, столиця Болгарії, 25. мая. — Комуністичні заговірники, яких засуджено на смерть, будуть страчені сього тижня.

ХОТЯТЬ ГОДИТИСЯ З МАРОКАНЦЯМИ.

ПАРИЖ, 25. мая. — Посол Мальві, котрий їздив до Мадриду у справі переговорів з еспанським правительством про питанне покінчення війни в Мароку, вернувся нині сюди і здав прем'єрови Пенлеве і міністрови закордонних справ Бріянови звіт про свої переспрaви з еспанським королем Альфонсом XIII і диктатором Прімом де Ріверою.

Він каже, що виринула гадка угоди з Абд-ел-Крімом, провідником Ріфів (се мароканське гірське племя) в сей спосіб, щоби признати його власть над територією, яку він заняв своїм війском.

ПАШІЧ ГОДИТЬСЯ З РАДИЧЕМ.

ВІДЕНЬ, 25. мая. — З Білгороду, столиці Сербії, повідомляють, що премієр Югославії і провідник сербських радикалів Микола Пашіч веде переговори з увязненим провідником Хорватів Стефаном Радичем в справі порозуміння й угоди.

Пашіч, як передають, годиться допустити представників Хорватів і Словінців до влади, годиться признати їм а також Далматинцям, Чорногорцям, Боснійцям і Герцеговинцям широку автономію і покинути систему переслідування і карання населення за політичні переконання або виступи.

Кажуть, що Радич приймає сі умови Пашіча і небаром прийде до згоди в цілій Югославії.

МУССОЛІНІ І Д'АННУНЦІО.

РИМ, 25. мая. — Премієр Муссоліні виїхав до поета і вояка Ґабрієля д' Аннунціо, котрий живе в вілі Каняхо над озером Ґарда.

Він буде у нього в гостях три дні і буде старатись при помочі поета [illegible] війни з фашістами.

СТРАХИ В МОСКВІ.

МОСКВА, 24. мая. — Серед комуністів в Москві появились чутки, що аліянти за почином Англії готують фінансовий та економічний бойкот совєтської Росії, і що приготовляють нову пресову кампанію проти неї і проти її „комінтерна" („комуністичного інтернаціоналу").

Тутешня преса виступила з алярмовими статтями проти сеї акції аліянтів, кажучи, що се [illegible] нової воєнної виправи проти совєтської влади в Росії.

Відомий Радек пише про се в Правді і остерігає аліянтів, [illegible]

Тесаме говорив і [illegible]

„SVOBODA“ (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ .75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи“: 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩИРЕ ПРИЗНАННЄ

Філядельфійська польська патріотична газета, котра так і називається „Патріота“, написала недавно таку „увагу на часі“:

„Сензацією в Польщі стала нині справа обманьства якогось Поляка, що вимантив зі скарбу Польщі 180 тисяч золотих лишень за показанием візитівки Гломбінського. Ошустом був собі простий урядничина міністерства військових справ, який Юзеф Гломбінські. Він подав в уряді, що він є кузином д-ра Станіслава Гломбінського, колишнього польського міністра, показав державний касі білет свого кревняка, а каса виплатила на сій основі ошустови величезну суму 180 тисяч польських злотих нібито на заплачене за військові замовлення, яких дійсно нема.“

Часопись ся додає далі такі уваги про сей факт:

„Сей факт свідчить сумно про господарку в Польщі. Він говорить богато самий за себе. Він показує, що хто в Польщі має впливи, тому сі впливи вистарчуть, щоби повними руками рабувати польський скарб, на котрий працюють міліони людий. Хто має впливи, тому вистарчає, щоби післати білетик, а двері державного скарбу йому отворяться на ростіж, і він забере собі звідти, кілько його душа бажає, ніхто йому не сміє сказати, що він краде. Нема й нічого дивного в тому, що з такої державної господарки невдоволені сі мешканці, котрих тяжко притиснув податковий обовязок.“

Додати до сих слів польського „Патріота“ можна хиба се: коли вовк так окрадає свої власні вовчата, то як він мусить поводитися по геройськи, коли він найдеться серед тих, яких він уважає за ягнята, здані на його волю й неволю.

ПРАВА Й ЧУЙНІСТЬ

В Ню Йорку відбулося кілька днів тому величезне віче, уряджене Товариством Американських Свобод, яке мало на ціли запротестувати проти засуду американського суду, обмежуючого свободу слова. Віче уряджували не люди радикальних поглядів, і бесідниками виступали люди зі старих партій. Нагодою до протесту був присуд американського суду проти Болдвина, директора сього товариства, за участь у вічу страйкарів у Петерсоні, Ню Джерзі, на котрому він станув навмисно на те, щоби бути пізванним у суд і тут доказувати, що він мав право говорити, що робітники-страйкарі мали право відбувати збори, а міський уряд не мав права заборонити страйкарам відбувати віча. Болдвин станув на суді, але суд йому не признав рації, і тому Товариство Американських Свобод урядило віче, щоби запротестувати проти обмеження свободи слова.

Віче замітне з одного боку тим, що воно мало на ціли критикувати судовий присуд. З другого боку воно цікаве аргументами, які піднощено на ньому. Нюйорський адвокат і демократичний провідник Антермаєр приміром остерігав Американців перед легкодушністю, з якою вони відносяться до своїх горожанських прав. За буденним життєм, за щоденною боротьбою за існоване, за кінськими перегонами, забавами в мяча, кулачними бійками й відгадуванем перехрестних слів, вони й не бачуть важніших справ, не бачуть, як через їх нечуйність вороги народних прав роблять щораз більше виломи в горожанських свободах. Дійшли до того, що навіть зачепили гарантовану конституцією свободу організації, зборів й слова.

Бесідники в один голос закликали слухачів до обережности. Права й свободи належуть лишень до тих, що кождого дня за ті права й свободи боротися готові. Всяке нарушення людських і горожанських прав мусить стрінутися сейчас з протестом. Хто не протестує проти рабунків своїх прав, той тим самим показує, що він тих прав і не повинен був дістати. За протест проти нарушення прав можна вважати лишень такий голосний крик, який вчують і ті, що сі права нарушують, і ті, які відносяться до своїх прав байдуже. Доперва як протест відібється гучним відгомоном у серци кождого громадянина, коли рушить совість кождого чоловіка, доперва тоді можна говорити про справдішний протест. Лишень такий протест може віднести успіх.

В сей спосіб говорили Американці, провідники ріжних політичних партій, які дорожать горожанськими свободами американського народа. Так говорили люди, які зросли зі свободами і які знають вагу свободи. Мимоходом вони читали лекцію і нам, які тратимо свободу за свободою головно через те, що не протестуємо як треба проти кождого посягання ворогів на наше добро й наші права. Се вони до нас говорили, коли звертали увагу на те, що той, хто не протестує проти кождого нарушення свого права, мусить скоро втратити не лишень те право, але й другі.

СІЧОВИЙ ЮВИЛЕЙ.

На день 5-го мая цего року припали 25-літні роковини основання першої гімнастично-пожарничої „Січи“ в Галичині, — і я гадаю, що американські „Січи“ мусіли певно цей день торжественно відсвяткувати. Звісна-преці річ, що в краю панує тепер польський террор і що того рода патріотичні маніфестації находять там непоборимі перешкоди. **Січовий ювилей — це наше національне свято** і коли тяжко його відсвяткувати в рідним краю, то тим більше обовязок мають наші земляки відсвяткувати його в тій державі, де панує републиканська свобода.

Січовий ювилей — це не свято лише якоїсь одної організації — ні! — **це свято всенародне!** Річ очивидна, що власне **Січова організація є обовязана в першім ряді відсвяткувати цей ювилей**, але коли би вона випадково тепер під літо дещо задрімала, то повинні другі патріоти зайнятися устроєнєм січового ювилею.

Січове діло — це справа цілого народа і **як довго живе наш народ так довго жити буде Січова Ідея!**

25 літ в житю народа — це час і довгий і короткий заразом. Довгий — бо ось на примір — чого то ми Українці не пережили за тих послідних 25 років!

Власне 25 років тому утворено через завязане першої „Січи“ — перший кристалізаційний осередок нашої державницької думки. До вибуху світової війни то є до серпня 1914 року заложено більше як 900 Січей і більше як 90 „Товариств Січових Стрільців“, котрі вже виразно мали на меті боротьбу зі зброєю в руці за визволене рідних братів з московської неволі. І вибухає світова війна, котра по чотирох роках кінчиться розвалом Австрії та зорганізованем Західно-Української Републики. Єще передтим повстає Українська Народна Република на землях Великої України. Через напади ворогів зі Сходу і Заходу а ще більше через страшну пошесть тифу обі наші держави (формально злучені в січни 1919 р.) падуть і тепер козацькі

„Наші коні в плузі,
А козак за плугом“.

Як співав перед 60 роками Свидницький, і лиш час до часу сльоза котиться по його лици, коли нагадає собі, **що ще так недавно мав він свою власну державу.**

А всьо то сталося за послідних 25 років!

І Австрії не стало і могучої царської Росії... Але на місце **Австрії прийшла Польща, а** на місце царської Росії — Росія нова, однак рівнож імперіялістична, рівнож перабочаюча наших рідних братів.

За тих отже послідних 25 літ — ми якого народ пережили і перебули далеко більше ніж за цілих 100 років перед тим.

Послідних 25 років научило нас що ми можем, з цілою певністю можем знову збудувати нашу власну державу, та що лиш треба до того **більше національної свідомости у народних масах і більше карности і солідарности у її провідників.**

Але і то, що ми найважнійшого в тім часі узискали: відновлене козацької традиції і зорганізоване новітнього українського війська — завдячуємо власне нашим „Січам“!

Хоч остаточно та перша четвертина 20 століття закінчилася для нас погромом — то ми мусим потішатися в виду цего — ось якими розумованнями:

Чверть століття в життю народа — це дуже мало! Іде лише о це, щоби наука позискана тяжким, кровавим досьвідом за послідних 25 років не пройшла надармо. І тому і наука, що ми її зібрали за те чверть-століття не на полі січової [illegible] ку величезну ролю відограли „Січи“ в обновленню нашої історичної традиції, в організації наших мас, та в здисциплінованню наших душ, так нахильних до „ходження людом“ — ми мусим собі ясно поставити перед очи ту правду, що роля „Січей“ еще не відограна до кінця, що еще все-сьо, що здіяно доси на Січовому полі — було заледви лише початком великого діла!

Не забуваймо, що ціла — мож би сказати „неісходима“ — Наддніпрянщина еще цілком нерушена січовим плугом, хоч як виказали початкові проби в Камянці і в Винниці в 1919 р. — є це грунт незвичайно пригожий під січовий посів. Тай мабуть не скоро еще обставини позволять взятися там безпосередно до орання та сівби.

Однак нація наша велика, її сили майже необмежені у своїй величи, хоч власне незнане, невідчуване, що вони „in potentia“ існують — найбільше нас в практиці обезсилює.

Колиж на В. Україні большевицький террор, а в Галичині і на Волині польський утиск та рутенська ледачість не дозволяють нам розпустити вповні наших крил — то маємо преці ще нашу численну американську іміграцію та еміграцію на Чехословаччині!

Ось тут мусить власне воцаритися січова думка, мусить витворити центри січової роботи, тай так сказати **школи**, з котрих виходили би провідники та інструктори для січового руху в краю. Чейже не всі з нас згинуть на чужині, чейже всі ми хочемо ще послужити Рідному Краеви і цілим умом і як буде потреба — то і кулаком!

Здавалось би глядячи на карні ряди чеських руховиків та на їх, прямо з недосягаемою прецизією виконувані масові вправи — що всьо це — є лиш організацією **фізичної сили**. Та це би була велика помилка! Це є рівночасно **і сила духа** звернене упрямо до одної цілі, готового до посвяти своїх особистих інтересиків і симпатій на ріх одної провідної ідеї!

І тому не забуваймо на січове діло, і не думаймо, що це вже відспівана пісонька. Ні! Всьо, що доси було зроблено на цім полі — це лише слабі початки, а головна робота має бути еще зроблена!

Не забуваймо отже і на січовий ювилей. Ювилейний рік січовий треває аж до кінця грудня, і еще всюди досить часу приготовити ювилейне свято; воно є святом всенародним і дотичить не лиш Січовиків, але всіх нас. Тому може і повинно його устроїти кожде українське товариство так, як устроює например Свято Шевченківське.

Національних свят ніколи не забагато, особливож у народа так приголомшеного і запущеного як ми. Памятаймо при тім все на послідні слова першої нашої січової пісні:

„А що батькам не удалось
Ми довершим залюбки,
Впаде ворог, коли грянуть,
Завзяті Січовики!“

Др. Кирило Трильовський.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

І. К., Сиракюз, Н. Й. — Кацапські газети не віднині гавкають на своєрідне українське, а величають чуже московське.

Основною причиною того їх гавкання рабська душа. Се не їх вина. Се вина вікової ляцької неволі, яка викривила їх душу.

Другою причиною те, що вони не знають ані свого українського народу, ані московського. Не знають їх історії, культури, письменства. Якби знали, то не були-б кацапами.

НОВИНИ НАШОГО ПИСЬМЕНСТВА

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи“).

„Мазепа“ Богдана Лепкого.

Богдан Лепкий останніми часами працює над історичною трильогією „Мазепа“. Перша частина трильогії називається „Гетьман і Мотря“, друга — **„Полтава“, третя — „Сумерки“**. Першу частину поет вже скінчив, друга й третя наближаються до свого закінчення.

У своїй трильогії Лепкий не дуже стисло додержується історії, а змальовує часи й людей такими, якими вони живуть в його уяві. Він де-в-чім відступає від Костомарова, а навіть од Грушевського, більше довіряючи своїй інтуїції, ніж запорошеним історичним актам, не завсіди й вірним.

Головна вага трильогії полягає не в подробицях та окремих деталях, а в цілости — в тім враженні, яке вона робить. А враження вона робить сильне, особливо на молодіж.

Коли трильогія вийде в світ, вона помимо своєї літературної вартости, буде цінним знарядям у нашім національнім арсеналі. У молодих читачах вона будитиме цікавість до нашої минувшини, любов до рідного краю та охоту йому служити.

„Марко Проклятий“ Василя Пачовського.

Василь Пачовський недавно закінчив першу частину своєї великої поеми, писаної терцінами, під назвою „Марко Проклятий“. Перша частина називається „Пекло“ й складається з 36 пісень, з яких перша служить прольогом, а дві останні — епільогом.

Основна ідея поеми: боротьба від шести століть поневоленої нації за свою державність. На основі докладних студій автор накреслює синтезу нашої державної ідеї, як її повинна мати кожда нація, що бореться за свою державу.

Героєм поеми є вічний Марко Проклятий, героїнею — його дружина Роксоляна. Побічні герої: брат Роксоляни січовий стрілець Юр Тур та княжна Людмила. Їх антиподи: князь Чарторийський, як узмисловлення провокації та чорносотенства, та Евгенія Бош.

На тлі історії цих дієвих осіб змальовано головні моменти, що заважили на подіях в історії України. Автор довів свою повість аж до найновіших подій: до сцен останнього походу на Київ і до „чуда“ над Вислою. Все тут писано кровю серця — так що ні одного слова не кинуто даром.

У третій книжці „Літ. Наук. Вістника“ за цей рік видруковано було першу пісню „Пекла“. Та ляцька цензура сконфіскувала ті місця, де говориться про ціль нації — свою державу. Дальших пісень, особливо звернених проти Польщі, в краю зовсім не можна буде друкувати, бо на їх місці появляться самі лиш білі плями.

Бажаємо авторови яко-мога швидче знайти видавця закордоном.

„Гуцульський Курінь“ Олеся Бабія.

Дня 6. травня у пражськім „Студентськім Домі“ відбувся вечір молодих західно-українських поетів. Вечір приніс багато цікавого й навчаючого, познайомивши присутних із цілою низкою многонадійних молодих працьовників на ниві нашого письменства. Та особливо хочеться виділити з цеї талановитої плеяди молодого Олеся Бабія, що виступив з уривками зі своєї революційної епопеї „Гуцульський Курінь“.

На тлі історії 300 легінів, що вийшли з Гуцульщини ратувати рідний край, молодий поет накреслив широкий і яскравий образ подій та пригод 1918—1920 років. Силою та яскравістю образів, красою та живістю мови, щирістю й свіжістю почуття ця поема місцями підноситься до висоти Шевченкових „Гайдамаків“. Поодинокі моменти „Гуцульського Куріня“ (як напр. „Проклін Польщі“), роблять потрясаюче, незабутнє враження.

Олесь Бабій вже від кількох років займає провідне місце серед західно-українських молодих поетів. Своїм „Гуцульським Куріньом“ він одним могутнім помахом крил переходить з рядів „молодих“ у ряди найбільших майстрів української поезії.

Можна з певністю сказати, що коли „Гуцульський Курінь“ буде видрукований і стане всім доступний, то це буде подією першорядного значення в історії нашого письменства.

Радянин.

Що діється на Україні.

(З Бюлетеня Українського Телеграфічного Агенства (Укрінтаг), ч. 5. з 1. травня 1925).

Перед Великодними Святами до Румунії прибув з України один з видатних українських партизанів.

В розмові з нами він докладно оповів про настрої, про життя та взагалі про все, що діється на Великій Україні.

Нище подаємо ті витяги з нашої розмови, які уявляють з себе загальний інтерес.

Аби більше зрозумілими були отримані нами відповіді, наводимо їх разом з нашими запитаннями:

1) Чи переводиться формування національно-теріторіяльних частин. Як воно виглядає та з кого складається командний склад: з Українців чи з чужинців.

Про теріторіяльні частини скажу, що серіозного немає нічого. Це є підготовча військова ступінь до призиву на дійсну військову службу. Маються штаби дівізій, полків і т. д. Штаби складаються цілком з Москалів та Жидів. Українського нічого немає. Взагалі про українізацію армії смішно говорити. Укапісти домагались українізації армії, за що їх назвали жовтоблакитниками і розігнали цю партію, [illegible] її до комуністичної партії російської закраски.

2) Яка доля тих, що повернулися на Україну. Працюють вони чи сидять без роботи. Коли працюють, то де.

„Невже ви допускаєте, що на Україні ті люде, які повернулися зза кордону, можуть щонебудь робити? Про це треба забути. В останній час роспочались утиски на духовенство і взагалі на видатних Українців. Видатних Українців та тих, що служити в українській армії, взято на обрахунок.

3) Чи не знаєте ви про долю тих, що повернулися з Чехії. Туди між иншими поїхало досить багато бувших галицьких стрільців. Судячи по большевицькій пресі, їх досить гучно зустрічали і навіть возили по Москві. Ну а потім...

„Про долю галицьких стрільців не знаю. Дехто зі студентів, що приїхали з Чехії, улаштувались на копальнях та по установах.

4) А чи не відома вам доля тих врангелівців, які втікли до Совдепії через Царгород і прибули на пароплаві до Одеси. Були відомости, що з них коло ста душ було [illegible] раз же після вигрузки з пароплава.

„За врангелівців щось повідомлялося в совітській пресі, але ми взагалі не цікавилися Росіянами. Доля російських та українських репатріянтів — ріжна. В цему я сам переконався за довший час моєї праці в запіллі. Це стверджено цілою низкою фактів і навіть совітською пресою, коли за нею добре простежити. Росіян большевики карають лише для людського ока. В більшости на кілька місяців вязниці, або на виселення. Українців же карають смертю. Часом зараз же після повороту, але в більшости — згодом. Раніще карали офіційно, уладжували часом показні судові розправи; в останній час розправляються неофіційно. Большевики дуже добре розуміють, що російський звичайний емігрант ніколи не буде їхнім ворогом. За цей час там багато дечого змінилося в правий бік. Українці-ж, рано чи пізно, але все будуть шкідливими для Москалів.

5) Де тепер та що робить Ю. Тютюнник та його прибічники.

„Ми всі забули думати про Тютюнника. Його большевики годують як того бика на бій і ні до чого його не допускають. Деякі його агенти щиро працюють для Москалів.

Примітка Редакції. В цій відповіді характеристичним є лише відношення на тому боці до Тютюнника після його переходу в совітський табор.

Сказати, що він сидить без роботи, не можна.

Статті за підписом Ю. Тютюнника систематично зявляються в американських та канадійських большевицько-комуністичних часописях („Щоденні Українські Вісти“ Ню Йорк, та „Робітничі Українські Вісти“, Вінніпег).

6) Які на Україні панують настрої.

„Нарід страшенно ворожо ставиться до большевиків. Життя на Україні тяжке. Страшенна криза як грошева, так і продовольча. Грабунки та вбиства місцевих комуністів дуже часті, хоч мстяться комуністи за це в дуже жорстокий спосіб. Так, наприклад, в Куравшівцях на Поділлю не так давно було забито повітового голову комнезамів. За нього розстріляно 6 душ невинних, лише за підозріння.

7) Який стан озимини та які вигляди на майбутній врожай. Чи голодує населення та в якій мірі.

„Хліб дістати можна, але селянство голодує. Пуд хліба коштує два карбованці, в той час як в осени, при стягуванню продподатку, селянин мусів продавати його по 45 копійок за пуд. Цей факт є показчиком системи економічної політики „союзного“ совнаркому. Відчувався страшенний брак зерна для посіву. Большевики, правда, обіцяли дати допомогу на два міліони карбованців, але це, як і завше, залишилося лише обіцянкою на папері. Навіть в ліпшому випадкові майбутній врожай не врятує України від голодівки.

8) Яких методів уживають большевики для боротьби з еміграцією.

„В першу чергу вживають всіх засобів, аби більш активних працьовників патріотів перетягнути на свій бік.

9) Чи, населення хоч щонебудь знає про роботу еміграції та як воно ставиться до еміграції взагалі — та до окремих угрупувань чи осередків зокрема.

„Населення добре поінформоване про еміграцію і взагалі про закордонне життя. Україна майже вся закидана прокламаціями від Союза Боротьби за Визволення Самостійної України. Шанують безумовно лише Головного Отамана Петлюру. Організаційна праця для боротьби за державну незалежність України продовжує переводитись. В цему напрямку багато зроблено і робиться тепер.

ДІТИ НАШІ — БУДУЧИНА НАШОГО НАРОДУ.

(Українським батькам в Америці під увагу).

Кожда держава дбає про це, щоби всі горожани стали вірними її громадянами, щоби без нарікань сповняли всі обовязки, вкладані на них державою. Само собою, що про це мусять дбати й держави в Америці. І американські правительства вперто і витрівало змагають до цього, щоби з мішанини ріжних народів, які зайшли з усіх усюдів в Америку, витворити один народ. Американці народ розумний і знають, що старих людий, котрі прийшли в Америку вже дорослі, годі переробити на одну американську націю, тому звертають увагу передусім на дітвору імігрантів. В своїх школах виховують дітий імігрантів в американському дусі. І колиб не були батьків і не культурна само оборона народів, то давно уже пропав був слід по богато народах, які від десяток літ масами переселилися в Америку.

Та так не сталося. Німці не від сьогодні там осіли, але кількадесять літ тому назад, а й досі остали Німцями. Так само Ірляндці і Поляки. Чому це так сталося? Що виратувало їх від національної загибелі?

Культурна самооборона! Вони закладали свої школи, видавали книжки й часописи для своїх дітий, або спроваджували їх зі своєї старої батьківщини. Так вони роблять і до сьогодні, хоч вони не перше поколіня в Америці. Німець, Ірляндець, а навіть Поляк хоч і говорить по англійськи, знає й свою мову й чується сином своєї старої рідної країни, не лиш він, ні його батько, а може й дід його на очі не бачив. І цю свою любов доказують не словами а ДІЛАМИ. Ірляндці підпомагали грішми своїх земляків у боротьбі з Англією, за свої гроші купували оружя й амуніцію та кораблями посилали до Ірляндії, а Поляки з Америки зорганізували армію, яка воювала в 1919 році й против української армії. Правда, й Українці в Америці в останніх часах чимало зложили грошевих жертв на українські справи. Правда це, та все се зложили Українці, які родилися й виховалися на українській землі, що ще й родиною звязані зі „старим краєм". Вони разом із родиною в рідній землиці відчувають ще горе й недолю рідного народу. Не даром же неодин із них, коли виїздив із родинного села шукати кращої долі за океаном, брав зі собою в платочку грудку рідної земленьки...

Вони, хоч за морем та ще всім своїм єством звязані з рідною землею, зі сторонами рідними. Але їх діти? А діти їх дітей? Що з них зробить американська школа? Чи буде їх боліти недоля рідного народу, чи дороге буде їм усе те, що було дороге їх батькам і дідам? Наслідки впливу чужого окруження й чужої школи бачимо вже тепер. Діти дуже скоро американізуються. Правда, деякі батьки стараються бодай частинно запобігти сьому й поприкривають науку в державних англійських школі, посилають дітий на науку української мови в годинах вільних від науки в англійській школі. Воно добре, та сього за мало! Сама така наука, нераз доривочна, не може дати богато. Дитині треба дати в руки українську книжку, діточий, чи молодечий часопис, з яких вона довідаласяб про давню минувшину України, пізналаб свій народ, його землі, його змагання й потреби. В самій Америці нема таких видавництв тай ледви наколи й булиб, чи моглиб вони дати все те, що дає старокраєве видавництво для дітей і молоді.

В старім краю є головно два такі видавництва. „Видавництво Українського Педагогічного [illegible]

[illegible] ництво Світа Дитини й „Молодої України" (Мих. Таранька). Останнє видавництво куди рухливійше від першого (У. П. Т.) тай добір творів у нього кращий.

Се видавництво видає два журнали: один для дітий, а другий для старшої молоді.

Для дітий виходить уже шестий рік „Світ Дитини". Сего року виходить сей журнал як місячник призначений для дітвори від 5 до 10 літ. Велика скількість образків заманить навіть найбільш неохочу до науки дитину, до читання сього журналика, на якого зміст складаються; байки, казки, легенькі оповідання, віршом і прозою, дуже популярні статейки з природних наук, сміховинки, забави, співаночки і т. и.

Для старшої молоді (від 12—18 літ) виходить там уже третій рік журнал „Молода Україна". На сей рік теж як місячник. У журналі крім цікавих оповідань і поезій, богато ріжних цікавих відомостей із рідної минувшини та культури, а також і з всесвітної культури, мистецтва та науки.

Та мало сього! Крім згаданих журналів видає се видавництво й бібліотеку для дітий і молоді в кількох серіях. Загляньте в катальог видавництва, а найдете там чималий вибір цікавих книжок і книжечок оригінальних і перекладених. І всі вони чепурно всі видані! А всі богато ілюстровані. Ще ніодно українське видавництво не спромоглося на так богату продукцію дитячої літератури в так короткому часі. З кождої книжечки має дитина якусь нову користь. Найдете тут повісті, казки, байки, театральні песи.

Ось прим. бібліотека більших творів.

Маємо тут світової слави повість для дітвори п. з. **„Малий Льорд"**. Навіть дорослий прочитає з захватом сю книжку, що своїм змістом приковує кождого до себе. „Пригоди Пінокія" також для дітий. Книжку читається з запертим віддихом. Не найдете там нудних, зайвих моралів. Моральна наука виходить сама зі себе і остає на все в тямці читача. Дальше слідує прегарна книжка п. з. **„Молодість славних людий."** Кілько там примірів до наслідування для нашої дітвори й молоді. Ніяка, хочби накраща школа не навчить сього і в такому обсязі, що ся одна книжка! А за цією йде збірка п. з. „Малі Герої". Сам наголовок говорить про зміст сеї книжки. Се не герої з побоєвища, там таких не богато, але герої сірої буденщини, що вже замолоду привикають до важкої боротьби з життєм. Учаться сміливости й витрівалости в кождому, почавому ділі. А нам таких людий так треба, так їх мало тепер у нас!

А менчих книжочок який великий вибір!

„Зоряний Хлопчина", „Воловє Очко," „Алі Баба й сорок розбійників", „Пригоди Вовка Неситого", „Чорнокнижник із Чорногори", „Наша Січ-Мати", „Жертвенні Огні", „Вільгельм Тель," „Пригоди Юрчика Кучерявого", „Пан Чваньківський", „Народні Байки", „Немчене Ворона", „Добре Серце", „Пригоди Горобчика", „Малий Кобзар" (прегарно ілюстрований) і богато інших.

Уже самі заголовки говорять, який ріжнородний зміст сих книжочок. Крім цього є чимало книжочок із песами для діточого театру.

Цілі скарби духові, з яких діти й молодь можуть черпати й черпати. Щасливі, тричі щасливі ті діти, що можуть мати сі духові скарби в своїх домашніх бібліотеках. Дитина, що черпає повними пригорщами з сих скарбів, напевно не пропаде для народу. Обовязком українських батьків, де вони не булиб, серед яких обставин не жилиб, подбати, щоб їх діти могли втішатися сими книжечками й учитися з них любити й цінити своє рідне, усе що гарне й високе!

Сей обовязок тяжить передусім на батьках Українцях в Америці. Батьки, коли хочете, щоб Ваші діти остали вірні свойому народови, щоб любили свій народ і рідну, нещасну країну свою — то не жалуйте сих кілька долярів на журнал для Ваших любих діточок, передплачуйте своїм малим дочкам і синам „Світ Дитини", а старшим дітям „Молоду Україну." Купуйте їм і книжечки. Нехай буде що місяця тільки одна книжечка, але купуйте!

Тямте, що старий наш літописець каже:

„Книги се ріки, що зрошують землю, се жерела мудрости!" А великий наш поет Іван Франко сказав:

„Книги морська глибина,
Хто пірне в них аж до дна,
Той, хоч і труду мав досить,
Дивнії перли виносить!"

Дбаєте, щоби Ваші діти були ситі, та прилично одіті; дбаєте про їх тіло — то тим більше дбайте про їх душу. Давайте їм в руки журнал і книжку друковані в рідній мові. Тямте се і усюди, що се найкращий і найпевніший лік проти американізації Ваших дітий.

Хто не дбає про виховання дітей в українськім дусі — сей є найбільшим ворогом не лише власних дітий, але цілого народу.

Тому беріть собі примір із других народів, які живуть побіч Вас в Америці, чи Канаді, а головно з Німців, Ірляндців і Поляків. Дбайте про своїх дітий так, як ті други народи дбають про них у прибраній батьківщині. Давайте своїм дітям духову поживу в рідній мові. Тоді Ваші діти а з ними і весь народ буде Вам за се вдячний.

Родичі! Не будьте ворогами власних дітий!

(Замовлення на „Молоду Україну" (3 доляри річно) і „Світ Дитини" (1.50 доляра річно) — пересилайте в реджістрованих листах на таку адресу:

Ukrainian Publications for Children
„SWIT DYTYNY"
Lemberg, Zimorowicza str. 3.
EAST GALICIA, EUROPE.

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й.: Тов. Зап. Січ, від. 117, подає до відома всім своїм членам, що гроші в сумі 25 дол., котрі були ухвалені на річних зборах 31-го грудня 1924, з тов. каси на Тов. Просвіту у Львові, зістали доручені 26-го марта 1925; на довід доручення Тов. дістало лист подяки, грамоту і кілька книжок. Дальше Тов. Зап. Січ не відступає від нар. цілий, члени стаарються помагати старому краєви. На мітингу, котрий відбувся 9. мая 1925, члени відчули глубоко в серці біль, що їх браття і сестри терплять голод в старім краю і ненадумуючись довго зложили жертву в сумі 20 дол. 70 ц. на голодуючих в Галичині. Гроші зістали відіслані через Baltic-America Line до Земельного Банку Гіп. у Львові. Ми рівнож взиваємо всі інші відділи, щоби не засипляли тої нужди і старалися післати як найскорше поміч нашим браттям і сестрам в старім краю, щоб недати їм загинути з голоду. — Семен Кучма, секр.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ

Послідний Ногай.

(Історичне оповідання).

(Свобідно за Купером)

(16)

— Який рахунок?

— Такий, що на кожду козацьку голову ляже, як не пять, то бодай дві голові ляцькі.

— Чи в Торках самі козаки, котрі знають, що хто мечем воює, той від меча гине? В городі чимало невійськового народу. Я чув, що там маєте також дві доньки вашого отамана. Зі мною Татари. Подумайте, що з тим невійськовим народом станеся, коли я город возьму приступом! Чи я буду мати силу удержати в карбах моїх хижих союзників? Козаки згинуть в бою, а невійськовий народ піде в ясир, або під татарські ножі.

— До того ще далеко. Пан полковник хіба зле поінформований про силу нашої фортеці і число її оборонців.

— Ваша фортеца, то звичайний степовий город боронений жмінкою хороброго лицарства.

— Пан полковник повинен також знати, що недалеко від нас стоїть більша московська сила котру ми маємо право призвати на поміч.

— Знаю я ту силу. Але се не ваші козаки... Се москалі. На добавок полковник їх любить вигоду і любить пхатися тільки там, де його роботу вже другий зробив.

Ще хвилю балакали так, але балачка не довела ні до чого. Криса силуквався тягнути полковника за язик, щоби [illegible] ма Устінова, але безуспішно.

— Я з вами ні дочого не добалакаюся, бо ви не маєте від свого отамана ніякої повновласти, Худецкі закінчив розмову.

— Скажіть вашому сотникови, що доконче хочу розмовити з ним. Зійдімся на невтральнім грунті, по середині між вашим городом і моїм табором.

Криса вернув до Торок і сотникови переповів цілу свою розмову з польським полковником.

— З розмови виміркував я лише тілько, — Криса закінчив, — що Ляхови вже навкучилася облога, та що він хотів би вже відійти.

— А може з листа Устінова дізнався, що Москалі йдуть нам на поміч, отже хотів би, заки москалі надійдуть, вимантити від нас здачу? Піду, бо та непевність неначе колода привязана до моїх ніг.

Сотник виїхав з города з Крисою і десятьма козаками. Коли відійшли від окопів яких пятьдесять сяжнів, з польського табору виїхав гурток їздців і задержався на сто сяжнів від козацького гуртка. Сотник з Крисою пустився на зустріч Худецькому, котрий від своїх відійшов в товаристві ротмістра. Польський полковник зачав перший:

— Я просив вас на розмову, бо надіюся, що ви не відкинете [illegible] шкодить вашій лицарській славі. Ви вже зробили все, чого від вас жадає лицарська честь. Тепер пора подумати, що козак не лиш лицар, але й чоловік. Я буду вашим свідком скрізь і в кождій хвили. Посвідчу, що ви хоробро боронили город поти, поки ще була искорка надії вдержати його. Посвідчу, що ви здали город тільки на те, щоби решту війська і народ спасти від неминучої смерти.

— Я високо ціню вашу думку і ваше свідоцтво, — сотник відповів, — але я хочу заслужити собі на думку ще ліпшу і ще ліпше свідоцтво.

— Хочете, то пройдіться по моїм таборі. Побачите, яку маємо перевагу над вами. Один приступ і ваш город буде знесений з лиця землі.

— Знаю, що польський король має богато війська. Але один козак мого гетьмана стане за десять королівських жовнірів. Королівський жовнір наймит, що беся як за панщину; гетьманський козак охотник, що беся за свій край.

— Чи й ваша розбита гармата стане за моїх десять нових?

— Московські гармати Устінова також нові. І у него тих гармат більше ніж у вас. Хто знає, чи його бомби не перебють нашої розмови.

— Перебити не перебють, але може навпаки, доведуть її до путнього кінця. Ось вам московська бомба від Устінова.

Худецкі сягнув рукою за пазуху, виймив листа і подав його сотникови кажучи:

— Придивіться сій московській бомбі, прочитайте!

— Радьте собі, як можете, — писав Устінов. — Я з моїм полком відходжу, бо Бутургін кличе мене до себе. Хмельницький іде на Польщу. Іде на Ляхів. Цар приказав Бутургінови йти за Хмельницьким, щоби брати під царську руку городи і міста відбиті на Ляхах козаками. Який час держіться ще, щоби Худецкі звязаний вами не пішов за мною. Як я вже буду далеко, здайтеся.

— Трус і зрадник! — Лаврин крикнув. — Обійдуся без него!

— Хочете згинути і запропастити своє військо без жадної користи для вашої землі? Хочете в руки розьвиреної Татарви дати населення города? Користайте з того, що я маю листи приказ зруйнувати город.

— Як се мою розумити?

— Треба розуміти так, що як віддасте мені город, то я позволю вам, вашому лицарству і населенню города відійти і зобовяжуся два дни не слідкувати за вами.

— Зі збруєю, табором і запасом?

— Не інакше.

Сотник призадумався. Йому прийшла нова гадка. Блиснула іскорка надії, що втрату города відібє собі з процентом.

— Як нам відійти відси, — промовив по довшій мовчанці, — коли дорога до нашого гетьмана загороджена?

— Я, очивидно, до Хмельницького не пропущу вас. Я не на те позволю вам відійти, ще зі збруєю, щоби ви скріпили силу нашого ворога. Але можете відійти на Запороже. Лише через ріку Бог.

— Та хиба би туди. Тільки в Торках не лиш саме військо. Є ще не військовий народ. Є баби, діти.

— Возьміть всіх з собою на Запороже.

— Кажете: возьміть. Се легко сказати. Поки ми в городі, поти той народ безпечний. Як вийдемо, то хто поручить, що на нас не ринуть Татари? Небезпека для народу буде тим більша, бо я хочу куди инде повести військо, куди инде вислати народ.

— Я поручу. Моє військо проведе вас до ріки.

— То зробім таку злагоду. Я виведу з города військо і народ. З військом піду за Бог, полишаю чи народ під охороною десяти козаків. В дві три години по моїм відході рушить за Бог народ, але ваше військо стоятиме стіною між народом і Татарами.

— Нехай так буде. Сю вигоду зроблю вам за те, що ви вашою капітуляцією уможливите мені скорий поворот до королівської армії. Завтра досвіта вийдете з города.

— Завтра? Лише грушка добра, як влежиться. Я ще нині відійду. Таки зараз... За дві три години.

(Дальше буде).

ДОПИСІ.

ЕЛЕНТАВН, ПА.

На поміч голодному селу в Галичині.

З нагоди віча, яке відбулось у нас дня 10-го мая с. р., зложили голодному селу слідуючі жертви:

О. С. Миляннч $5.00; по 2 доляри: Григорій Пипюк, Іван Собчак, Василь Ярема, Микола Каванка і Максим Паращак (з Бетлегем); по одному доляров: Гр. Біленький, Гр. Лабатий, Іван Заяць, Василь Гришко, Дмитро Яромій, Филимон Сафтій (з Істон), Мик. Підгайний (з Істон), Василь Дроботій (з Істон), Андрій Гурський; Мелания Ходоба, Анна Стельмах, Анна Ковальчик, Марина Вітик, Гр. Порохняк, Катерина Качмарик, Мих. Вернийовський, Марія Луців, Михайло Мацько, Стефан Цебенько, Іван Процак, Петро Яремчук, Іван Коромець, Павло Малий, Микола Фартух, Петро Кметь, Мих. Гуцайлюк, Гр. Романишин, Василь Климань і Н. Н.; Анна Брянка 50 цт., Микола Кухит з Катасаква 25 цн. Разом зібрано $44.75.

Проситься всіх тих, котрі деклярували на віччу свої жертви, і тих котрі не деклярували, а мали би намір поспішити з помочю голодному селу, нехай не зволікають, а зложать сейчас гроші на руки місцевого комітету, бо голод не чекае.

Зібрані гроші вислано до Обєднання у Филаделфії для переслання їх до Галичини.

Василь Гришко.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

З життя трентонських Українців.

В неділю дня 17-го мая с. р. товариство Запорожська Січ імени Богдана Хмельницького, від. 245. У. Н. Союза, відбуло свій звичайний митинг. Сей митинг можна записати до історії трентонських Українців. На сім митингу усі члени взяли на себе право і прирекли словом чести працювати для добра і розвою свого товариства і У. Н. Союза, що будуть старатись о нових членів так, щоби на другий митинг приведуть по одному новому членови до товариства і У. Н. Союза. На сім митингу старі члени витали новиx 12 членів, з оклином: Най живе наше товариство і У. Н. Союз, і щирі його працівники урядники. Опісля товариство ухвалило зі своєї каси 10 долярів для голодуючих в старому краю. Після того уладило товариство привитати свого рідного архиепископа Івана Теодоровича, яко щирого Українця і члена У. Н. Союза, котрий мае прибути до Трентону дня 24. мая. Таксамо усі члени товариства сказали слово, що наше товариство відниі бере на себе братерську любов і згоду котра мае запанувати меже усіми трентонськими товариствами і братствами а також між усіма Українцями. На сім митинг закінчено. Най живе У. Н. Союз, честь і гордість наша в Америці!

Иосиф Квасній, предс.
Павло Лещук, кас.
Матвій Скоропод, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

ВЕСЕЛИЙ КУТИК.

В школі.

Ученик: Пане учителю, Тимко дае мені дулю.

Учитель: А ти не бери!

Фільософ.

Син: Мамо, намастіть мені хліб салом.

Мати: Аджеж ти знаєш, що в піст не вільно скоромити хліба.

Син: То намастіть сало хлібом, аби було пісне.

Нещаслива.

— Бідна ця наша Кубуньова! Її муж щоденно над ранком вертае домів.

— А звідкиж ви про це знаєте?

— Та бо мій муж також з ним разом вертае.

Прошу дати шлюб.

Прошу егомосця мені дати зараз шлюб, бо мій чоловік вмирае в шпитали.

— Так не можца!

— Чому не можна?! Я вже так кілька разів брала!

Між приятельками.

— Мущина, за якого я вийду, мусить мати що найменше два рази стільки літ.

— Моя дорогенька, я думаю, що таких старих мущин нема на світі…

Досвід.

— Мамочко, виж знаєте, що Влодзьо хоче мене зробити щасливою.

— Дурниця і твій тато казав колись так до мене!

У торговлі.

— Прошу, дайте мені кільо цукру.

— Ще бракує 15 сотиків, цукор подорожів від вчора.

— То дайте тої зі вчора.

Мудрий дід.

— Дідуню, я гроший даром не роздаю, але можете в мене найти роботу.

— Яку роботу?

— Бульбу викопувати.

— Знаєте що: возьміть того, що її садив, він вже знає де її шукати.

В суді.

Судця до обвинуваченої: Як назвище?

— Ірина Патичок.

— Вільна чи ні?

— Часом вільно, часом ні.

— Були вже карані?

— Так, раз, але політично.

— За що?

— За крадіж вугля.

— Яке звання?

— Мае мій муж?

— Що мае муж?

— Візванне.

— Кілько літ?

— Хто?

— Ну хто, я?!

— А, пан судця буде тепер мав зі 45.

Катальоґ Книгарні „Свободи"

"SVOBODA", **83 Grand St.,** **JERSEY CITY, N. J.**

СЛІВЦЕ ДО НАШИХ ПОКУПЦІВ

Хто більше читае той більше знае.

Се вже неоспоримий факт, що народи, які сьогодня стоять висше культурно, завдячують се просвіті, — і читанню книжок. Вони не жаліли гроша на піддержане своеї літератури, не жаліли часу на читание книжок, не дивились обоятно на просвітні потреби. Не диво отже, що й піднеслись висше від иньших народів. — Нам треба памятати се, що й вони колись стояли низше, тому перед нами так само отворена дорога до більшого поступу як у них. До сього не запізно. Одначе сього ми потребуемо зараз, а не колись. На світі красше стане, если народи будуть менше більше однаково стояти культурно і просвітно, бо тоді один буде мусів другого рівно трактувати. Читайте отже книжки і то читайте найбільше, а будучість перед Вами.

ДЕ СВІДОМІСТЬ, ПРОСВІТА, ПОСТОЯННІСТЬ — ТАМ СИЛА!

— Всі члени Українського Народного Союза повинні памятати при купні книжок, що весь прихід з книгарні „Свободи" остаеться в їх організації, себто в руках самих членів та членкинь У. Н. Союза.

Товариства, Братства й Сестрицтва Українського Народного Союза повинні памятати при замовлюванню книжок і друкарських робіт, що, замовляючи сі книжки й роботи в друкарні „Свободи", дають заробляти своїй власкій організації, себто збогачують самих членів та членкинь У. Н. Союза.

КНИЖКИ РІЖНОГО ЗМІСТУ.

(Твори зазначені звіздкою (*) є друковані в Америці, зглядно в Канаді; твори зазначені хрестиком (†) вийшли друком у старім краю; твори без жадних знаків є видані „Свободою").

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ: — Кождий замовляючий книжок повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Гроші належить посилати через почтовий або експресовий моней-ордер. Книжок на С. О. D. не висилаеться. Адреса замовляючого мусить бути написана як найвиразнійше. [illegible] в малих місцевостях повинні при замовленню книжок посилати 10 центів на реджістер. За недоручені книжки, коли замовляючий не прислав на реджістер 10 центів, книгарня не відповідає. — Замовлені книжки [illegible] почтою. Гроші належить посилати наперед.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ХОТЯТЬ ЗАНЯТИСЬ РОЗПРОДАЖЕЮ КНИЖОК, ДАЄМО ЗНАЧНИЙ ОПУСТ.

Гроші належить посилати на почтовий або [illegible] на імя, яке подаємо у повисший адресі.

„SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.